

WWF

Rapport

N

2010

FORMÅL OG MÅL MED STATLIGE SELSKAPER — i et klima- og miljøperspektiv

En analyse utarbeidet av WWF-Norge

FORORD

Analysen søker å gi et bilde av i hvilken grad klima- og miljøperspektivet inngår i eksisterende mål- og formålsformuleringer.

I forbindelse med Nærings- og handelsdepartementets (NHD) arbeid med å utforme en ny stortingsmelding omkring statlig eierskapspolitikk og –utøvelse (Eierskapsmelding), er WWF-Norge sammen med andre norske NGO'er invitert med i prosessen. Den nye eierskapsmeldingen vil bli lagt fram for Stortinget våren 2011.

WWF-Norge ser det som avgjørende at staten som landets største selskapseier, utøver et aktivt og langsiktig eierskap av sine 50 selskaper, som de enten eier helt eller delvis. I den forbindelse ønsker WWF-Norge å bidra med målrettet og konstruktive bidrag i prosessen med å utforme en ny eierskapsmelding.

Foreliggende analyse har fokus på de nåværende mål som er satt for de ulike selskapene i selskapsporteføljen, de formålsformuleringer som gjelder for hvert selskap, og de overordnede eierskapsbetraktningene, slik dette er uttrykt i den siste eierskapsmeldingen (St.melding nr. 13, 2006-2007).

Analysen søker å gi et bilde av i hvilken grad klima- og miljøperspektivet inngår i eksisterende mål- og formålsformuleringer. Det vil kunne gi grunnlag for å vurdere hvorvidt klima, miljø, natur og bærekraftig utvikling inngår som viktige komponenter i statens eierskapspolitikk og –utøvelse.

Rapporten er utarbeidet av WWF-Norge ved seniorrådgiver Svein-Erik Figved, og inngår i et større arbeid fra WWF-Norge i forbindelse med den nye eierskapsmeldingen.

WWF-Norge
Svein-Erik Figved

22. november 2010

INNHOOLD

1. INNLEDNING	S. 5
<hr/>	
2. SAMMENDRAG	S. 6
<hr/>	
3. ANALYSEMETODIKK	S. 7
<hr/>	
4. FUNN OG ANALYSE	S. 8
4.1	s. 8
4.2	s. 8
4.3	s. 8
4.4	s. 8
<hr/>	
5. KONKLUSJONER OG ANBEFALINGER	S. 10
5.1	s. 10
5.2	s. 12
<hr/>	
REFERANSER	S. 15

1. INNLEDNING

I Soria Moria 2-erklæringen sier regjeringen at ”Målet er at selskaper hvor staten er eier skal være ledende i sin bransje på lavutslipp og utvikling av klimareduserende teknologi.”

I statens selskapsportefølje inngår 50 selskaper, enten heleide eller delvis eid av staten (majoritet/minoritet), med en samlet verdi på ca kr 500 milliarder (1/3 av verdiene på Oslo Børs) og ca 300 000 ansatte hvorav ca 200 000 i Norge.

I Soria Moria-erklæringen 1 sier regjeringen at den vil ”sikre et sterkt offentlig og nasjonalt eierskap for å nå viktige politiske mål og sikre avkastning og inntekter til fellesskapet”. Dette må forstås som at staten ser på de statlige selskapene som effektive redskaper for å lykkes med politiske satsinger, og nå viktige politiske mål.

I Soria Moria 2-erklæringen sier regjeringen at ”Målet er at selskaper hvor staten er eier skal være ledende i sin bransje på lavutslipp og utvikling av klimareduserende teknologi.” (Soria Moria, kap. 4 Næringspolitikk). Videre er regjeringen tydelig på at ”Strategiske nasjonale satsinger skal bidra til å gjøre Norge til et miljøpolitisk foregangsland og skape arbeidsplasser i hele landet.”

Det er nærliggende å utlede fra dette at statens selskapsportefølje kan sees på som et vesentlig virkemiddel for å nå overordnede, prioriterte mål innen klima, natur og miljø. Og at staten i sin eierskapsstyring har fokus på disse perspektivene.

I det følgende presenteres en første kartlegging og analyse av i hvilken grad bærekraftig utvikling, klima, miljø og natur inngår i (1) selskapenes formålsbeskrivelser, (2) statens mål for selskapene og (3) statens overordnede eierskapsbetraktninger. Disse elementene er å finne i St.melding nr. 13 (2005-2007) Et aktivt og langsiktig eierskap og må forstås som offentlige og formelle styringsmekanismer for staten. De danner det åpne dokumenterte og formelle grunnlaget for statens styring av sine selskaper.

Denne analysen søker å avklare i hvilken grad staten anser eierskapet i sine selskaper som et vesentlig virkemiddel innenfor et nasjonalt og globalt klima-, miljø- og naturarbeid.

Grunnlaget for kartleggingen er St.melding nr. 13 (2006-2007) Et aktivt og langsiktig eierskap, både de innledende kapitlene (kap. 1-7) og den spesifikke selskaps gjennomgangen i kap. 8 avgrenset til avsnittene Formålsparagrafen og Mål med statens eierskap under hver selskapspresentasjon.

Analysen baserer seg på en kvantitativ og kvalitativ tekstanalysemetodikk, og er utført av seniorrådgiver Svein-Erik Figved i WWF-Norge.

I rapporten brukes begrepet ”statlige selskaper og eierskap”, som inkluderer de selskaper staten eier helt eller er majoritetseier i, og de selskaper staten har mindre enn 50 prosent eierandeler i.

2. SAMMENDRAG

Klima, miljø, natur og bærekraftig utvikling er fraværende i selskapenes formålsparagrafer.

WWF-Norge er sammen med andre NGO'er invitert med i Nærings- og handelsdepartementets forarbeid med utformingen av en ny stortingsmelding omkring statlig eierskapspolitikk og –utøvelse (Eierskapsmelding). Den nye Eierskapsmeldingen vil bli lagt fram for Stortinget våren 2011.

WWF-Norge har gjennomført en analyse for å avklare i hvilken grad klima- og miljøperspektivet inngår i eksisterende mål- og formålsformuleringer for statlige selskaper. Grunnlaget for analysen er St.melding nr. 13 (2006-2007) Et aktiv og langsiktig eierskap, både de innledende kapitlene (kap. 1-7) og den spesifikke selskapsgjennomgangen i kap. 8 avgrenset til avsnittene *Formålsparagrafen og Mål med statens eierskap under hver selskapspresentasjon*.

Analysen ga følgende hovedfunn:

- Klima, natur og bærekraftig utvikling er fraværende i samtlige av selskapenes formålsparagrafer.
- Ingen av selskapene har klimaperspektivet i de statlige målene for selskapene.
- Ingen av selskapene har bærekraftig utvikling som en del av de statlige målene med selskapene.
- Heller ikke i de overordnede eierskapsbetraktningene er klimautfordringene nevnt en eneste gang.

Konklusjonen er at klima, natur, miljø og bærekraftig utvikling inngår i svært begrenset grad i åpne eierstyringsmekanismer, som formålsformuleringene for selskapene og statens mål for eierskapet av hvert selskap. Rådende eierskapspolitikk gir ingen klare eierstyringssignaler overfor hvert enkelt selskap innenfor områdene klima, miljø, natur og bærekraftig utvikling.

WWF-Norge anbefaler at den nye eierskapsmeldingen tydeliggjør at:

- Styring gjennom det statlige eierskapet i selskaper er et viktig verktøy i klima- og miljøpolitikken.
- Sammenhengen mellom den nasjonale strategien for bærekraftig utvikling og den statlige eierskapspolitikken og –utøvelsen blir tydeligere og sterkere.
- Klima løftes til et overordnet og prioritert eierstyringsmål.
- Det legges til rette for en regelmessig interessentdialog mellom staten og sivilsamfunnet som grunnlag for statens eierskapsdialog med de enkelte selskapene.
- Sammensetningen av statens selskapsportefølje styres ut fra samlet ønsket effekt i forhold til de overordnede statlige eierskapsmålene hvor klima og miljø inngår.
- Statens handlingsrom og aksjonsmuligheter for et aktivt eierskap tydeliggjøres.

3. ANALYSMETODIKK

Analysen bygger på en analyse- og tolkningsmetode for kvantitativ og kvalitativ gjennomgang av tekster. Denne baserer seg på anerkjent erfaringsbasert teori.

Tekstmaterialet for analysen er St.melding nr. 13 (2006-2007), Et aktiv og langsiktig eierskap.

Analysen bygger på en analyse- og tolkningsmetode for kvantitativ og kvalitativ gjennomgang av tekster. Denne baserer seg på anerkjent erfaringsbasert teori.

Søkeordene som er benyttet er bærekraftig utvikling, klima, miljø og natur. Dette inkluderer også ordsammensetninger hvor disse ordene inngår.

Fra St.melding nr. 13 (2006-2007) er følgende tekstområder plukket ut for analyse:

- kap. 1-7: Overordnede eierskapsbetraktninger
- kap. 8: Selskapsgjennomgang; avgrenset til avsnittene *Formålsparagraf og Mål med statens eierskap*

Begrunnelsen for dette er at det er primært i disse tekstområdene hvor statens eierskapspolitikk kommer til uttrykk. Avsnittene i kap. 8 som presenterer selskapenes virksomhet (Generelt om selskapets virksomhet, Organisasjon og Økonomisk utvikling) inneholder i all hovedsak selskapsspesifikk informasjon og inngår derfor ikke i analysen. De sentrale styringselementene i eierskapsmeldingen oppfattes å være de overordnede eierskapsbetraktningene i kap. 1-7 og avsnittene *Formålsparagrafen og Mål med statens eierskap* i kap. 8. Det er primært her føringer for eierskapspolitikken ligger.

Analysen tar ikke for seg de uformelle elementene i eierskapsutøvelsen så som den løpende eierskapsdialogen mellom staten og selskapene, og annen lukket eierdialog.

Den metodiske fremgangsmåten har vært først å strukturere teksten i avgrensede og relevante informasjonsenheter for å få oversikt over tekstmaterialet. Informasjonsenhetene som ble benyttet var (1) klima, (2) miljø, (3) natur og (4) bærekraftig utvikling. Deretter ble det utledet meningsrelevante koder innenfor de fire informasjonsenhetene for å konsentrere informasjonsmengden. Kodene ble utledet på grunnlag av tekstens meningsinnhold. Denne kodingen ga mulighet for en avsluttende kategorisering av de vesentlige funnene i teksten.

4. FUNN OG ANALYSE

Staten har i svært begrenset grad formulert klima-, miljø- og naturrelaterte mål og ambisjoner for sine selskap og sitt eierskap. Klima og bærekraftig utvikling er helt fraværende som mål.

Hovedfunnene i analysen er som følger:

4.1 Selskapenes formål

Klima, miljø, natur og bærekraftig utvikling er fraværende i selskapenes formålsparagrafer. Gjeldende formål med de statlige selskapene er ikke klima- og miljøfokuset.

- Ingen av de 50 selskapene har klima, natur eller bærekraftig utvikling i sine formålsparagrafer.
- Kun ett selskap har miljø i sin formålsparagraf (Enova).

4.2 Statens mål med selskapene

Staten har i svært begrenset grad formulert klima-, miljø- og naturrelaterte mål og ambisjoner for sine selskap og sitt eierskap. Klima og bærekraftig utvikling er helt fraværende som mål. Miljø og natur er nevnt hos noen svært få selskaper.

- Ingen selskaper har klimaperspektivet i de statlige målene for selskapene.
- Kun fire selskaper (Flytoget, NSB, Avinor, Kings Bay) har miljøperspektivet nevnt i statens mål for selskapene.
- Kun fire selskaper (Statoil, Norsk Hydro, Statkraft, Statskog) har naturelementet lagt inn i statens mål.
- Ingen selskaper har bærekraftig utvikling som en del av de statlige målene med selskapene.

4.3 Overordnede eierskapsbetraktninger

I de generelle eierskapsbetraktningene omtales i noe større grad miljø, natur og bærekraftig utvikling, men da i generelle termer. Klima er ikke nevnt i det hele tatt.

- Klima er fortsatt helt fraværende. Det er ikke nevnt i det hele tatt gjennom hele meldingen.
- Miljødimensjonen er oftest nevnt (19 steder), men da mest som del av en oppramsing av tradisjonell samfunnsansvarstemaer.
- Natur er omtalt 14 steder, mest innenfor rammen av statens forvaltning av olje/gass, skog og vannressurser.
- Bærekraftig utvikling er nevnt 8 steder, mest som en del av en større samfunnsansvarstilnærming.

4.4 Begrunnelse og resonnement

Dersom en ser på hvilke rasjonale og type resonnement som ligger under omtalene av miljø, natur og bærekraftig utvikling, så er det noen hovedbegrunnelser som går igjen:

Miljø

Innenfor miljø dominerer det en kan kalle oppramsing. Miljø inngår i en rekke av ulike såkalte tverrgående hensyn som det på generelt grunnlag gis uttrykk for at selskapene må ivareta; eksempel på dette er *"Dette innebærer at hensyn til miljø, omstilling, mangfold, etikk, forskning og utvikling må tas med ..."*. Miljø tillegges ingen vekt eller betydning utover å være et av flere hensyn på lik linje med likestilling, omstilling, FoU, etikk, HMS, integrering, korrupsjon, samfunnssikkerhet. Nært knyttet til oppramsing er miljø som en del av en større samfunnsansvar-tilnærming. Miljøperspektivet inngår som én av flere komponenter i forståelsen av samfunnsansvar og presenteres i de fleste kontekster som en obligatorisk komponent som pliktskyldig må nevnes.

Disse to måtene å omtale miljøperspektivet på dominerer gjennom hele eiermeldingen, spesielt i den generelle delen dvs. kap. 1-7. Noen få steder, i tilknytning til presentasjon av de ulike selskapene (kap. 8), er det et mer markert fokus på å redusere miljøpåvirkningene av selskapenes drift eller hente ut miljøgevinster. Kun ett sted inngår miljø i en kontekst som knytter miljø til politiske mål og hvor selskapene kan forstås som virkemidler i oppnåelsen av prioriterte nasjonale mål, men da sammen med andre tema; *"Staten har flere virkemidler som er egnet for å oppnå politiske mål. Dette gjelder særlig i forhold til å oppnå særskilte miljøpolitiske mål, FoU-mål mv."*. Men dette kan også tolkes som om staten mener den har andre virkemidler for å oppnå politiske mål enn det statlige eierskapet i selskaper.

Natur

Innenfor natur er det én type tilnærming som går igjen så å si hele dokumentet gjennom. Naturressursene skal kontrolleres. På nær sagt alle steder i meldingen der natur omtales er vinklingen at staten må sikre råderett og kontroll over de nasjonale naturressursene. Hovedbegrunnelsen for dette er å sikre inntektene fra utvinningen og foredlingen av naturressursene, til beste for fellesskapet.

Den grunnleggende forståelsen som kommer til uttrykk er at naturressursene representerer en økonomisk verdi som må hentes ut og omsettes. Formuleringer som går igjen er for eksempel *"sikre nasjonal styring og kontroll med inntektsstrømmene fra disse potensielt store naturressursene"* og *"sikrer kontroll med og inntekter fra våre naturressurser"*.

Naturelementet er i svært liten grad omtalt som noe som har egenverdi i seg selv og som må tas vare på og forvaltes i lys av dette. Kun ett sted i meldingen kommer dette perspektivet til uttrykk, det er i omtalen av Statskog hvor det sies at det *"skal drives et aktivt naturvern og ...". Ressursene skal utnyttes balansert, og fornybare ressurser skal tas vare på og utvikles videre."*

Begrepet forvaltning av naturressurser brukes noen få steder, men da i forståelsen av en best mulig økonomisk forvaltning.

Bærekraftig utvikling

Bruk av begrepene bærekraftig utvikling forekommer noen få steder og i de fleste tilfellene så inngår dette i en mer generell samfunnsansvarlig tilnærming, uten tilknytning til spesifikke selskap eller tema. I tillegg så brukes bærekraftig utvikling i noen sammenhenger hvor meldingen har sakset fra selskapenes egne presentasjoner og dette fremstår mer som subjektive omdømme-relaterte selskapsomtaler enn en uavhengig formidling av selskapenes virksomhet.

5. KONKLUSJONER OG ANBEFALINGER

5.1 KONKLUSJONER

Basert på regjeringens mål om at statlige selskaper skal være ledende på lavutslipp og utvikling av klimareduserende teknologi, så er det både overraskende og kritikkverdig at staten ikke har integrert klima i sin eierskapspolitikk.

Soria Moria 1 og 2

Regjeringen har i Soria Moria 2-erklæringen gitt klare signaler på at de statlige selskapene og eierskapet må inngå i den nasjonale miljø- og klimapolitikken. Målet er blant annet at selskapene skal være ”ledende på lavutslipp og utvikling av klimareduserende teknologi”. Innenfor en strategisk næringspolitisk satsing skal Norge fremstå som et miljøpolitisk foregangsland, samtidig som det skapes nye arbeidsplasser i hele landet. Det er vanskelig å tenke seg at dette lar seg realisere uten en direkte kobling til statens eierskapspolitikk og –utøvelse. Statlige selskaper og eierskap må inngå som naturlige virkemidler i en bred klima- og miljøpolitikk.

En slik tilnærming vil være konsistent med de næringspolitiske signalene gitt i Soria Moria 1 og 2-erklæringene, samtidig som det vil gjøre den nasjonale miljø- og klimapolitikken mer effektiv og slagkraftig.

Klimaperspektivet

Hovedfunnene i denne rapporten viser at spesielt klimaperspektivet er helt fraværende i sentrale statlige styringsmekanismer som formålsformuleringene for de statlige selskapene og statens uttrykte mål med eierskap av hvert enkelt selskap. Klima er ikke nevnt i det hele tatt i forrige eierskapsmelding, verken i de generelle eierskaps-betraktningene, i formålsformuleringene eller i statens mål med eierskapet.

Basert på regjeringens mål om at statlige selskaper skal være ledende på lavutslipp og utvikling av klimareduserende teknologi, så er det både overraskende og kritikkverdig at staten ikke har integrert klima i sin eierskapspolitikk. Det er tross alt bare fire år siden forrige eierskapsmelding ble presentert.

En ny eierskapsmelding må i mye sterkere grad ha et spesielt fokus på klimaperspektivet og løfte dette opp som et overordnet og prioritert styringsmål for den statlige eierskapspolitikken. Det bør formuleres forventninger og krav til hvordan statlige selskaper må tilpasse sin virksomhet til den nasjonale og globale klimapolitikken.

Bærekraftig utvikling

I 2008 ble det i forbindelse med Nasjonalbudsjettet lagt fram en nasjonal strategi for bærekraftig utvikling. Denne inngår nå som et fast element i de årlige nasjonalbudsjettene. Den nasjonale strategien bygges opp av de ulike mål og strategier som er definert innenfor hvert enkelt fagdepartement. I denne sammenheng er det forunderlig at bærekraftig utvikling mangler helt i formålsformuleringene for de statlige selskapene og i statens mål for eierskapet i hvert selskap – på lik linje med klima. I en nasjonal strategi for bærekraftig utvikling ville det vært naturlig å tenke seg at relevante statlige selskaper har en rolle å spille. De kan gjennom sin kjernevirksomhet være helt sentrale bidragsyttere i en bærekraftig utviklingskontekst.

Bærekraftig utvikling er nevnt noen få ganger i de overordnede eierskapsbetraktningene, men da som ett av flere likestilte temaer innenfor en samfunnsansvarsvinkling. Dette gir signaler om at regjeringen ikke ser selskapene som vesentlige aktører i et bærekraftig utviklingsperspektiv.

Den nye eierskapsmeldingen bør markere at det er en naturlig kobling mellom den nasjonale strategien for bærekraftig utvikling og statens eierskapspolitikk og –utøvelse. En tydeliggjøring av bærekraftig utvikling gjennom formålsformuleringer og mål for selskapene vil innebære en kraftig styrking av den nasjonale bærekraftsstrategien.

Naturverdier

Natur som tema er også helt fraværende i selskapenes formålsformuleringer. Det inngår i målene for fire av selskapene og er ellers omtalt 14 ganger i de overordnede eierskapsbetraktningene. Men det grunnleggende synet i omtalen av naturen er at naturressursene skal kontrolleres, utvinnes, foredles og omsettes i økonomiske verdier. En bærekraftig bruk og forvaltning av fornybare naturressurser og vern av natur fordi den har en egenverdi mangler. Denne måten å se natur på er tydeligvis ikke relevant i et statlig næringsperspektiv. Det er den neoklassiske samfunnsøkonomiske forståelsen av natur og naturressurser som rår.

En kommende eierskapsmelding må gi en mer balansert og utfyllende fremstilling av naturverdiens plass i en statlig eierskapspolitikk, enten perspektivet er bærekraftig bruk og forvaltning av fornybare ressurser og vern av natur grunnet i naturens egenverdi.

Virkemiddel i klima- og miljøpolitikken

I Soria Moria erklæringene 1 og 2 er regjeringens mål tydelige i forhold til statlige selskapers rolle i en klima- og miljøpolitikk. De skal være ledende på lavutslipp og utvikling av klimareduserende teknologi. Motsatsen til dette er å finne i nåværende eierskapsmelding hvor klima, natur og bærekraftig utvikling er fraværende i statens formelle styringsmekanismer slik de er definert i eierskapsmeldingen. Dette skaper en betydelig usikkerhet om regjeringen ser de statlige selskapene som vesentlige virkemidler innen den nasjonale klima- og miljøpolitikken.

Den nye eierskapsmeldingen må avklare hvorvidt regjeringen mener styring av sitt statlige eierskap i selskapene er et viktig verktøy i klima- og miljøpolitikken.

5.2 ANBEFALINGER

WWF-Norge ser det som viktig at den statlige eierskapspolitikken og –utøvelsen i sterkere grad inkluderer klima-, miljø- og naturperspektiver. Spesielt klima må løftes som et overordnet og prioritert styringsmål for statens eierskap.

WWF-Norge har følgende anbefalinger til den statlige eierskapspolitikken som bør komme til uttrykk i kommende eierskapsmelding:

1. Styring gjennom statlig eierskap i selskaper er et viktig verktøy i klima- og miljøpolitikken

Det må fremgå tydelig at staten ser det som vesentlig å bruke de statlige selskapene og sitt eierskap som verktøy og virkemiddel i den globale og nasjonale politikken innen klima, miljø, natur og bærekraftig utvikling.

2. Staten som samfunnsansvarlig eier og selskapenes samfunnsansvar

Statens rolle som landets mektigste og største selskapseier må løftes ut og vurderes og beskrives ut fra et samfunnsansvarlig perspektiv. Tidligere meldinger har mest satt søkelyset på selskapenes samfunnsansvarsarbeid. Denne meldingen bør ha fokus på samfunnsansvar både i forhold til de statlig eide selskapenes arbeid med samfunnsansvar og samfunnsansvarlighet i statens rolle som eier.

3. Sterkere sammenheng mellom nasjonal strategi for bærekraftig utvikling og eierskapspolitikken/-utøvelsen

Regjeringen presenterte i Nasjonalbudsjettet 2008 en ny nasjonal bærekraftsstrategi – Norges strategi for bærekraftig utvikling. Den bygger på syv politikkområder og strategien er fulgt opp i senere nasjonalbudsjetter, i perspektivmeldingen, i regjeringens melding om rikets miljøtilstand og i fagdepartementenes storingsmeldinger. Strategi for bærekraftig utvikling bør i mye sterkere grad kobles til bedriftenes samfunnsansvar og den statlige eierskapsutøvelsen.

De syv politikkområdene og de 18 indikatorene bør gjøres relevante for statlig eide selskapers virksomhet. Det må være samsvar mellom bærekraftsstrategien og statens eierskapspolitikk og –utøvelse. Dette vil styrke både bærekraftsstrategien og eierskapsutøvelsen.

4. Klima som prioriterte eierstyringsmål

Klima må løftes opp som et overordnet, prioritert styringsmål i statens eierskapspolitikk. Det globale og nasjonale klimamålet om maksimum to graders oppvarming må inngå som et prioritert styringsmål for alle statlig eide selskaper, med de konsekvenser dette får for statens eierskapsutøvelse. I Soria Moria-erklæringen I sier regjeringen at den vil ”sikre et sterkt offentlig og nasjonalt eierskap for å nå viktige politiske mål og sikre avkastning og inntekter til fellesskapet”. I siste eierskapsmelding (2006) sies det at en viktig forutsetning for ”et aktivt eierskap er at statens mål med eierskapet er tydelige.” De prioriterte, overordnede eierstyringsmålene har så langt vært knyttet til markedsmessig avkastning, god industriell utvikling over tid og nasjonal forankring av viktige

selskaper. Nå må klima løftes til samme nivå. Dette fordi det er et ”viktig politisk mål” og staten må være tydelig på dette. I meldingen bør det uttrykkes forventninger til at selskapenes forretningsstrategier og virksomhet reelt bidrar til oppnåelse av det nasjonale og globale målet om å holde oppvarmingen under to grader.

5. Regelmessig interessentdialog med sivilsamfunnet – grunnlag for eierskapsdialogen

Som eier bør staten etablere en systematisk, åpen og regelmessig interessentdialog hvor ulike aktører fra sivilsamfunnet inviteres til forberedt dialog omkring den statlige eierskapspolitikken og –utøvelsen, enten på overordnet plan eller knyttet til enkeltelskaper. Det bør ligge en forpliktelse fra staten at vektlagte tema som tas opp på denne type interessentmøter tas med videre i eierskapsdialogen, enten overordnet eller i forhold til enkeltelskap. Eierskapsmøtene bør i størst mulig grad være åpne på den måten at temaene som tas opp er offentlige og informasjon om møtene er tilgjengelige.

6. Statens selskapsportefølje – sammensetning og samlet effekt

Statens er eier (helt eller delvis) av en portefølje på ca 50 selskaper. Sammensetningen av selskapsporteføljen er et viktig kriterium for å oppnå størst mulig effekt både når det gjelder både økonomisk avkastning og bærekraftsutvikling. Staten bør foreta en regelmessig gjennomgang og vurdering av hvordan selskapsporteføljen samlet sett bidrar til å realisere den nasjonale bærekraftsstrategien og klima-/miljøpolitikken. Dette gir staten et grunnlag for å vurdere endringer i porteføljesammensetningen for å oppnå mer effekt i bærekraftsarbeidet, på lik linje med andre kriterier for statlig eierskap (lønnsomhet, arbeidsplasser etc.). Det er utarbeidet etiske retningslinjer for Statens Pensjonsfond Utland og etablert en praksis for hvordan disse skal brukes bl.a. når det gjelder uttrekk av selskaper. På samme måte bør det utarbeides retningslinjer for bærekraftsutvikling for statens eierportefølje og introduseres en praksis for hvordan disse kan brukes i beslutninger omkring endringer i sammensetning av statens selskapsportefølje.

7. Handlingsrommet for et aktivt eierskap og statens aksjonsmuligheter

Staten har i tidligere meldinger uttrykt ambisjoner om å utøve et mer aktivt eierskap, samtidig som staten har vært mer opptatt av begrensningene enn handlingsrommet innenfor et aktivt eierskap. Den nye meldingen bør klargjøre og beskrive retningslinjer for hva som ligger i ”et aktivt eierskap”. Dette for å skape forutsigbarhet for berørte selskaper og aksjonærer innenfor eierskapsutøvelsen. Med utgangspunkt i aksjelovens formuleringer og tolkninger bør en bl.a. se på mandat for styremedlemmer, formålserklæringer for selskaper og stadfestelse av at staten som eier kan bruke eiermaktene på generalforsamlinger for å korrigere retning som avviker fra overordnede mål og strategier. Det bør foreligge klare retningslinjer for hva staten som eier kan og bør gjøre når enkeltelskapers virksomhet ikke samsvarer med den nasjonale bærekraftsstrategien, sektorpolitiske mål innen klima, miljø og natur og statens forventninger knyttet til samfunnsansvar. Alternativene vil enten være å gripe inn som del av et aktivt eierskap eller selge seg ut og på den måten endre porteføljesammensetningen i det statlige eierskapet. Det å ikke gjøre noe vil underminere statens autoritet som eier og ”signalgiver”. En statsråds konstitusjonelle ansvar er ikke begrenset til å omfatte det statsråden gjør, men også det han velger å ikke gjøre med de virkemidler han har tilgjengelig.

8. Nasjonal bærekraftsstrategi og selskapenes virksomhet – rapportering

Det bør legges opp til regelmessige gjennomganger av hvordan statlig selskaper bidrar til å realisere den nasjonale bærekraftsstrategien og de sektorvise mål

for natur, miljø og klima. Dette kan knyttes opp mot den rapporten som NHD gjennom PriceWaterhouseCoopers (PWC) fikk utarbeidet i 2008 om statlig eide selskapers rapportering omkring samfunnsansvar og som gjennomføres på nytt i 2010. Grunnlaget for gjennomgangen og vurderingen av statlig eide selskapers prestasjoner opp mot bærekraftsstrategien bør være de syv politikkområdene og de 18 indikatorene. Dette innebærer også at de statlig eide selskapene i sin årlige samfunnsansvar-rapportering må basere den på relevante bærekraftsindikatorer.

9. Reformulere formålsparagrafene for relevante selskap

Selskapenes formålsparagrafer bør i mye sterkere grad reflektere selskapenes relevans og potensiale når det gjelder klima og miljø i et bærekraftsperspektiv. Dette gjelder for de selskap hvor klima og miljø inngår som vesentlige elementer i selskapets kjernevirksomhet og hvor det derfor er direkte relevant å integrere klima og miljø i selskapets formålsparagraf. Formålsparagraf-formuleringen for hvert enkelt selskap er et vesentlig styringselement innenfor statens eierskapsutøvelse. Presise og dekkende formuleringer vil styrke statens aktive eierskapsutøvelse. Det er behov for å oppdatere flere av disse for å fange opp vesentlige bærekraftsperspektiver som klima og miljø.

10. Revidere statens mål for eierskapet i hvert enkelt selskap

Klima- og miljøperspektivet må inngå som vesentlige elementer i de mål som staten setter for hvert enkelt selskap. Disse faste avsnittene i eierskapsmeldingen bør revideres og strammes opp, slik at det blir langt tydeligere hvilke forventninger og ambisjoner staten har med sitt eierskap innenfor hvert selskap når det gjelder klima og miljø. Det vil gi et klarere utgangspunkt for statens utøvelse av sitt eierskap gjennom ulike kanaler for uformell og formell eierdialog og –styring.

Referanser

Erlandson David A, E.L. Harris, B. Skipper og S.D. Allen 1993. Doing naturalistic enquiry. A guide to methods, Newbury Park: Sage. Referert i Ryen 2002

Grennes, Tor 2009a. Hvorfor velge kvalitativ metode? Notat utdelt på påbygningsdag om kvalitative metode for MoM-studenter, 21.1.2009

Grennes, Tor 2009b. Analyse av kvalitative data. Notat utdelt på påbygningsdag om kvalitative metode for MoM-studenter, 2.4.2009

Ryen, Anne 2002. Det kvalitative intervjuet. Fra vitenskapsteori til feltarbeid. Bergen: Fagbokforlaget

Politisk plattform for regjeringspartiene utgått av Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet (Soria Moria 2)

Plattform for regjeringssamarbeidet mellom Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet (Soria Moria-1)

St.melding nr. 13 (2006-2007) Et aktivt og langsiktig eierksap

100%
RECYCLED

FORMÅL OG MÅL MED STATLIGE SELSKAPER

— i et klima- og miljøperspektiv

+5000

WWF has over
5000 staff
worldwide

+100

WWF is in over
100 countries, on five
continents

1961

WWF was founded
in 1961

+5M

WWF has over
5 million supporters

Hvorfor vi er her

WWF arbeider for å stanse ødeleggelsen av verdens natur og økosystemer
- og for å skape en framtid der mennesker lever i harmoni med naturen.

www.wwf.no